

Vinnan er rationaliserað, stórir árgangir og kvinnan farin út at arbeiða — tí?

Í hvussu er nakrar orsøkir til arbeiðsloysi millum ung-fólk. Men ongatíð hava so nógv verið í arbeiði sum ídag. Panelfundur mána-dagin vísti, at vit hava eitt vist ungdómsarbeiðsloysi. Men hvussu loysa vit spurn-ingin? Fundurin gav valla nakað svar...

Tað hevur altíð verið arbeiðsloysi í Føroyum. Tað er eisini rætt, at tað ongatíð hevur verið so lítið arbeiðsloysi sum nú. Men alt er relat-ivt. Tað veldst alt eftir, hvussu man sær tað.

Nakað soleiðis segði Eilíf Samuelsen, landsstýrismað-ur, á einum panelundi um ungdómsarbeiðsloysi, sum Býaráðsáðvarnið skipaði fyrri mánaðvöldið.

Sum dømi nevndi Eilíf Samuelsen, at í 1960 vóru 36,9 pst. av fólkinum í Fø-royum í vinnu. Í 1977 var talið komið upp á 41,9 pst.

— Men tey, sum vóru uttan fyrri, fataðu tað ikki sum at tey vóru arbeiðsleys. Soleiðis var struktúrin tá.

Hann vísti á, at sum krøv-ini vaksa, veksur eisini ynski um meira arbeiði.

Grundarlagið undir fund-inum var kanningin. Hag-deildin og Støðisútbúgvingin gjørdu um arbeiðsstøðuna hjá 16–20 ára gomlum føy-oymskum ungdómi í 1981 og fyrst í 1982.

M.a. visir kanningin, at 12 pst. hava arbeiði minni enn

hálsa tíð, meðan 8 pst. einki arbeiði hava alla tíðina. Annars eru broytingar og skifti stórt frá eini árstíð til aðra og frá persóni til persón.

3484 spurnarbløð vóru send út. 1199 vóru í vinnu. 1131 fingi útbúgving. 1154 svaraðu ikki bløðnum. Kann-ingin vísti eisini, at Norð-oyggjar og Sandoy-Suðuroy vóru ringast fyrri. Meðan tey ungu í Eysturoy-suður vóru frægast fyrri.

Strukturarbeiðsloysi ikki óhugsandi

Landsstýrismaðurin vísti á, at ungdómsarbeiðsloysi er ringt og hevur nógv stórri og verri negativar avleiðingar fyrri tey raktu enn arbeiðs-loysi hevur fyrri vaksni.

Hann upplýsti, at Norrøna-ráðið hevur víðgjort spurningin og er komin til, at spurningurin er millum álvar-samastu avbjóðingar í okk-ara tíð.

Eilíf Samuelsen nevndi trý høvuðsfyrbrigdi fyrri arbeiðs-loysi. Hann helt ikki, vit eru rakt av konjunktur-arbeiðs-loysi, tí lögurnar eru óttar. Men sesong-arbeiðsloysi hev-ur ávirkan á fiskivinnuna. Tó helt hann, at tað er ikki óhugsandi, at strukt-urarbeiðsloysi hevur gjørt seg

galdandi við teimum ratio-naliseringum, sum eru gjørdar innan fiskivinnuna.

Eilíf Samuelsen upplýsti, at talið av fiskimonnum er minkað, meðan veiddu nøg-dirnar eru óttar. Í 1960 starvaðust 28 pst. av arbeið-andi fólkinum í fiskivinnuni. Fyri fimm árum síðan var talið komið niður á 19 pst.

Stórir árgangir

Men eitt annað fyrbrigdi ger seg eisini galdandi. Árgang-irnar av ungdómi eru stórir. Um 1960 vóru í meðal fædd 700 børn árliga. Í 1966 var talið komið upp á 967. Síðan er talið falið í fjór var talið um 750 livandi fædd børn.

— Hetta er eisini forklár-ingin upp á, at tilgongdin til skúlarnar er so stór í hesum árum, segði Eilíf Samuelsen.

Men landsstýrismaðurin í almannamálum metir eisini, at okta talið av kvinnum á arbeiðsmarknaðinum hevur sína orsök til, at kanska ikki øll fáa arbeiði. Hann upplýsti, at í tíðarskeiðinum 1966-77 fóru 2400 kvinnur fleiri út at arbeiða.

Tvørrandi fantasíur?

Vit mugu hava fleiri arbeiðs-pláss, men hvat ger man?

Landsstýrismaðurin hevði ikki nakra loysn. Hann vísti á, at vinnan var útygd mun-andi og nógv nýggj arbeiðs-pláss eru komin afturat innan tænaustafakini.

— Men al tann tíð, fólk eru arbeiðsleys, so er gjørt ov lítið, sló hann fast.

Seinri — í einum svari til fyrispurning — setti hann spurnartekin við, um vit manglaðu fantasi. Tí, sum hann segði, grunnarnir hava nógvan kapital og skapa nógv arbeiðspláss árliga.

Eingin miðvis útbúgving

— Vit, sum eru so fram-komin, kunnu ikki tillata okkum, at nokur ikki hava arbeiði, tað yvir høvdið

o.s.fr., segði Finnur Johan-sen, formaður í mentanevnd Tórshavnar býráðs.

Hann vísti á, at eingin mið-vis ætlan er gjord fyrri at skapa arbeiði. Tað er gjørt meira av tilvild.

— Sær man samfelagið sum eina heild, mugu vit hugsa í heilt øðrum banum.

Finnur Johansen vísti á, at vit eksportera arbeiðsloysi. Tey, sum ikki fáa arbeiði, rýma.

Hann helt tað vera trupult at loysa spurningin um arbeiðsloysi og arbeiði, tí tekniskt eru Føroyar eitt framkomið samfelag, men menniskjaligt lítið á leið komið.

Býráðslimirin vísti annars á týðningin við eini miðsavn-andi arbeiðsávising. Hann segði, at so slapt undan nógvum rennari bæði hjá ar-beiðsgevara og arbeiðsfólki.

Gevið øllum pengar!

Frá Jensi Dalsgaard, sosio-logi og skrivara í kommunu-felagnum, fingi luttakararnir næstan ein heilan fyrilestur um støðuna í feudal-samfel-agnum. Men hann kom eisini inn á spurningin um arbeiðs-loysi og identitetin "arbeiðs-leysur".

Jens Dalsgaard mælti frá at fara at veita arbeiðsloysis-stuðul: Tað einasta vit fáa við einum arbeiðsloysisstuðli er eina umstíving við nokrum vasallum, sum gera sitt fyrri at skaffa sitt klientell.

Hann mælti til heldur til at geva øllum ungum pengar, so kunnu tey sjálvi finna út av, hvat tey brúka teir til.

Umframt teir triggjar sötu Sigurd Poulsen, leiðari á Hagdeildini, og Steintór Ras-mussen, formaður í landsfel-agnum fyrri føyroysku ungd-omsfelagnum í panelinum.

Sigurd Poulsen greiddi frá kanningin og úrlitinum. Steintór Larsen greiddi frá stuðni hjá teimum ungum. Framløgarnar hjá Steintóri er

sett sum Sjónarmið á síðu 7 í blaðnum ídag.

Hvat er ein arbeiðs-leysur?

Ein fundarluttakari, Bergur Berg, spurdi, hvat ein "arbeiðsleysur føyoyingur" er. Men eingin kundi defi-nera, hvat ein arbeiðsleysur føyoyingur var.

Heri Kragestein spurdi, um arbeiði til tey ungu skuldi loysast fyrri seg.

Eilíf Samuelsen helt, at spurningurin um arbeiði/ar-beiðsloysi má loysast gene-relt. Arbeiðspláss vera skapað, ikki við siki móti ávisum bóiki, men arbeiðs-megini sum heild.

— Eg trúgvi ikki, at spurn-ingurin kann loysast fyrri seg, uttan tá tað snýr seg um fleiri lærupláss ella skúla, segði landsstýrismaðurin.

Axel Sivertsen mælti til at lækka almennu lórnar nógv og vanligu tímalónirnar eitt sindur. Hann metti, at so fóru vit at vera betur kapp-ingarførir og at tað fór at gera, at menn tóru at seta virki á stovni.

Joannes Dalsgaard vildi vera við, at vit kundu økja munandi um framleiðslu okk-ara, um tann framleiðslan, sum nú verður gjord aðra-staðir — helst av profitt ahugamálum — varð tikin heim.

Bert fá fingi stuðul

— Hvønn møguleika hevur ein, sum gongur arbeiðsleys-ur at fáa stuðul? Spurdi ein fundargestur.

Jú, tey kunnu fáa uppi-haldshjál eftir forsorgarlög-ini, upplýsti landsstýrismað-urin. Hon er um 3000 kr. í lótni. Men bert fá fáa slíka hjál.

Eilíf Samuelsen vísti at siga frá oktober mánaði í ár: Í Havn 9 fólk, í Kleksvik 0, á Tvøroyri 1 og í restini av Fø-oyum 3 — ialt 13!

jo-mo

Ongan studning í fyrstu syftu

Einki ítøkiligt kom burtur úr tí fyrsta fundinum millum Fø-roya Landsstýri og nevndina, sum komm-unufelagið hevur valt at fáa greiði á ríks-studningin til havna-bygging.

Formaðurin í nevnd-ini, Oddfríður Greger-sen, metir fundir sum innleiðandi fund. Bæði partarnir lögdu fram síni sjónarmið og avtal-aðu at hava ein nýggj-an fund í seinasta lagi í fyrru helvt í januar mánað.

Til ta tíð skal lands-stýrið tosa saman um spurningin og fáa okk-urt á borðið.

Tann samlaða játan-in sambært havna-ætlanini 1978–84 var í september við regul-eringum um 300 mill. kr.

Tey arbeiðini, komm-unurnar hava gjørt, men ikki fingið ríks-studning til, kosta umleið 140 mill. kr. Ríkisstudningurin er 25 pst. Soleiðis eiga kommunurnar til goðar einar 35 mill. kr.

Afturat hesum kem-ur, at kommunurnar hava verið noyddar at fígga henda partin sjálvar. Tær hava tí eisini eina stórri rentu-byrðu at dragast við og í summum førum eisini kurstap av utlendskum lánum.

— Vit vilja hava málið loyst, soleiðis at kommunurnar fáa dekning, sigur Oddfríð-ur Gregersen.

jo-mo

Skulu fundast á Álandi

Í vikuskiftinum fara Jógván Sundstein, lög-tingsformaður, og Er-lendur Patursson, for-maður í tingbólki Tjóð-veldisflokksins, til Mariehamn á Álandi.

Teir báðir, sum um-bodað lögtingið í Norð-urlanda ráðnum, skulu luttaka á fundum mánaðagin, týsdagin og mikudagin.

Allar nevndirnar skulu hava fund. Einn-ávið føyoyrskt mál og skránni, men hann ut-lýsir, at Erlendur Patursson hevur eitt uppskot fram.

Ikki fyrr enn næsta hósdag

Tey, sum sita alspent við útværslurtíð, tá lögtingsmenn "kegl-ast" á lögtingssins røð-arapalli mugu biða í eina heila viku eftir umrøðuni av lögman-s-røðuni.

Hon skuldi eftir røtt-um koma fyrri í dag, men vælvitandi keldur vilja vera við, at Pauli Ellefsen og Hilmar Kass ynsktu at fáa hana útsetta, so tann seinasta politiska ósemjan er farin eitt

sindur í gloymskuna.

Umrøðan av lög-mansrøðuni fer tí fram næsta hósdag, um flokkarnir semjast til ta tíð, leggur tíðinda-kelda okkara afturat.

Annars skuldi lög-tingið koma saman aftur seinrapartin í gjár. Tá var bert eitt mál á skránni. Og lög-tingsformaðurin segði við Sosialin týsdagin, at hann vísti ikki um nokur onnur mál. Bert fyrispurningar.

Hetta vakra og hug-takandi veggjatepp-íð — ella tekstil-myndin — varð av-dúkað, tá nýggi skúlin og ítróttar-hollin í Trongisvági vórðu vígd seinasta leygardag. Tað er Bergljót Peturs-dóttir, í Hoydølum, sum hevur gjørt myndina.

Hon sýnir ein pápa, sum just er heimkomin til konu og barn, sum taka imóti á bránni. Á fjørðinum liggur sluppin og í bakssýni sæst Oyvnafjall

